

Afscheid en toch niet

kartografen blikken met weemoed terug

door Jan Willem van Eck

Op 15 april nam Johan Russchen afscheid van Noordhoff Uitgevers. Niet dat hij helemaal van het toneel verdwijnt, maar hij heeft wel afscheid genomen van zijn managementfunctie. Hij werkt nu nog anderhalf jaar, twee dagen per week, voor het echt leuke werk.

Tijdens een afscheidreceptie komt een gesprek niet echt op gang, daarom doen we het nog even over in deze bijdrage aan Geo-Info. Voormalig voorzitter NVK (Nederlandse Vereniging voor Kartografie) Nico Bakker blik met terug. Een vloeiend gesprek, op een zonnig Zwols terras, over werk, kartografie en vereniging.

Carriere

Johan begon op 16-jarige leeftijd bij het toenmalige J.B. Wolters als kartografisch tekenaar; een wereld van graveren, tekenen met inkt en andere lang vergeten productietechnieken uit de grafische wereld van toen. Na een paar jaar werd duidelijk dat dit grafische werkveld te weinig uitdaging bood. Door avondatheneum en vooral de stimulerende samenwerking met Prof. Ormeling senior, met wie hij mocht werken aan de 48e editie van de Grote Bosatlas, besloot hij een sabbatical te nemen: Johan ging naar de Universiteit Utrecht voor een studie geografie/kartografie. Je kunt met recht spreken van een 'tweede leerweg'.

Hoewel deze periode voor zijn pensioenopbouw als 'slapende jaren' werd aangeduid, waren het in werkelijkheid zeer actieve jaren. Kartografie was meer dan de interesse van een 16-jarige. Johan studeerde na vijf jaar cum laude af.

Wat ga je nu doen na zo'n studie?, vroeg men. Simpel: of naar de Topografische Dienst, de Stichting Bodemkartering, de Geologische Dienst of terug naar Wolters-Noordhoff. Het werd Wolters-Noordhoff, hoewel terugkomen in een bekend nest wel even wennen was. Door een aanvullende opleiding Bedrijfskunde kreeg hij een completer beeld van het functioneren van een commerciële organisatie. Johan is geen jobhopper geworden. Waarom ook, als je werkgever je alle kansen kan bieden?

Na kartografisch tekenaar, bureauredacteur kartografie, projectleider kartografie, hoofd redactie kartografie te zijn geweest werd Johan uiteindelijk manager Atlasproducties. Het bedenken, uitwerken en realiseren van commercieel haalbare productconcepten, in samenhang met alle andere onderdelen van het bedrijf, was de belangrijkste doelstelling. Het ging er daarbij om, om voor verschillende doelgroepen, inzichtelijk te maken hoe de wereld ruimtelijk in elkaar zit. Het gaat bij atlassen om veel meer dan alleen het bedenken van de 'kartografische vorm'.

Ook de internationalisering van het Bosatlasconcept zorgde voor een continue uitdaging. Op dit moment worden er co-edities van het Bosatlasconcept uitgegeven in Zweden, Denemarken, België, Frankrijk en de Franstalige gebieden van Zwitser-

land en Canada. Op technologisch gebied werd er een succesvolle samenwerking gerealiseerd met gerenommeerde partners als het Amerikaanse Rand McNally en het Italiaanse DeAgostini. En natuurlijk waren de internationale ICA-congressen terugkerende hoogtepunten. Het absolute hoogtepunt was het succes van de Bosatlas van Nederland in 2007; een dure en omvangrijke thematische atlas over Nederland, waarvan er binnen één jaar ruim 70.000 exemplaren werden verkocht.

Johan heeft zelf besloten om te stoppen als manager op zijn zestigste. Het is, na ruim veertig jaar, welletjes geweest. Hij blijft nog wel betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe productconcepten. Uiteindelijk was dat toch veruit het leukste aspect van de loopbaan.

Kartografie

Over kartografie kun je met de heren Russchen en Bakker een hele dag vullen. Johans werk aan de Wetenschappelijke Atlas van Nederland in 1980 was een eye-opener. Zijn afstudeerscriptie ging over 'de automatisering van de kartografie', zijn eindconclusie destijds: nog veel te veel kinderschoenenwerk. "Kartografen waren vaak bang voor GIS", vult Nico aan. "De vormgevingskant zat nog niet, of volstrekt onvoldoende, in de technologie." Dat resulteerde in vaak bizarre kaartbeelden, die nietszeggend waren.

Ambassadeur Bosatlas aan het werk

analoge kaart? Niet onmiddellijk, volgens Johan. Kijk maar naar de hoeveelheid atlasproducten die dankbaar worden afgenomen. Zolang we meer bieden dan de ongestructureerde informatie van het internet,

context, analyse en verklaring blijft dat goed komen in de toekomst.

Ook nu weer vervagen de grenzen tussen de professionals en de (professionele) amateurs. Blijft de Bosatlas als instituut? Zeker! Zolang de atlas de (bijna) perfecte aansluiting biedt bij het op de scholen gebruikte 'Leerplan aardrijkskunde' blijft de atlas een onmisbare informatiebron en hulpmiddel in het aardrijkskundeonderwijs. Het gaat daarbij om meer dan de inhoud alleen. Onze katern 'Eigen omgeving' werd een aantal jaren geleden in een evaluatie door docenten als 'zeer goed' beoordeeld. Niet omdat de kartografische inhoud zo spectaculair was, maar omdat we de docent een broodnodige handleiding boden om dit nieuwe thema in de klas te behandelen.

Op de vraag: "Hoe kijken jullie bij Noordhoff Uitgevers naar andere atlasproducties?" wordt geantwoord: "Welke andere?" Zo'n antwoord zegt natuurlijk iets over de sterke positie van de Bosatlas.

Vereniging

Johan en Nico waren beiden betrokken bij de vereniging NVK, de Nederlandse Vereniging voor Kartografie. Johan was acht jaar secretaris en vier jaar vice-voorzitter. Nico Bakker was de NVK-voorzitter die de overdracht naar Geo-Informatie Nederland in 2003 leidde. Nooit in de redactie, wel altijd actief in een commissie.

"Sinds 1998 waren we al in discussie over een samenvoeging. De redenen: een verouderend ledenbestand, de betrokkenheid nam af. De inhoud van het vak verdampte voor een deel door de vernieuwde technieken. Het was een noodzakelijke stap. Samengaan met andere verenigingen was het beste alternatief", volgens Nico. Johan: "We deden mee, omdat het een vriendenclub was. Het gezellige en informele sprak ons aan." En over de fusie zelf: Je merkt ook wel dat kartografen echte gamma-mensen zijn, we moesten wel leren omgaan met de beta-mensen, die over de millimeters van alleen hun eigen werkveld gaan.

Daarnaast was de NVK een goede manier om van ontwikkelingen op de hoogte te blijven. Je kon in één keer een heel netwerk aanspreken, puur een commercieel belang voor menig werkgever.

Het speelveld van 'kaarten' was toen geheel anders georganiseerd. De NVK bood het enige platform en er waren geen activiteiten die 'kannibaliseerden' op de activiteiten van de vereniging,

Eigenlijk is het werk van de kartograaf vergelijkbaar met dat van een wetenschapsjournalist. De kaartlezer kijkt naar de werkelijkheid door de ogen van een ander. De kartograaf plaatst het thema voor je in een context. De professional maakt als het ware een selectie van wat voor jou belangrijk is. "Beperking en een goede structuur zijn belangrijk, het gaat om het leveren van behapbare brokken voor de lezer."

Johan: "Iedereen denkt en communiceert in teksten, verhalen, zelfs de meeste geografen. Goede kartografen denken in beelden. De kaart moet zichzelf uitleggen. Je bent eigenlijk net een filmregisseur, die een beeldverhaal naar de kijkers brengt."

"Niemand noemt zich nog kartograaf, wie voelt zich nog kartograaf?" Niet erg, menen de heren, maar wel een miskenning van de eigen waarden.

Wellicht een pijnlijk onderwerp, maar toch aan de orde gesteld: verdwijnt de

zoals andere bijeenkomsten of bladen. En de NVK was zeker initiatiefrijk. De PBNA-opleiding voor tekenaars was een initiatief van de NVK, veel leden waren bij de inhoud van het lesmateriaal betrokken. Ook het idee van een HBO-opleiding op kartografiegebied was van de NVK afkomstig.

Het afscheid van de NVK vond plaats tijdens een ledenvergadering in de oude kapel van Kerkenbosch. Een waardige plek voor een afscheid.

Wat vinden de heren van de vereniging Geo-Informatie Nederland? Onafhankelijk? Dat was ook 'de NVK's'. Gewoon noodzakelijk voor een beroepsvereniging. Brede belangstelling voor geo-informatie? Dat is wat lastiger, wat je bindt is een stuk vager geworden. De belangstelling voor onderdelen van het vakgebied ligt soms wel erg ver uit elkaar. Voor leden, door leden? De tijden zijn zeker veranderd,

maar met leden aan het stuur en in de uitvoering krijg je wel een grotere betrokkenheid. De NVK had een laatste grootse internationale bijeenkomst in Maastricht, waar juist dat gezamenlijke een enorme betrokkenheid teweeg bracht.

Afscheid?

Dina Boonstra, directeur bij Noordhoff Uitgevers, had mooie woorden voor en over Johan. Zijn tegeltjeswijsheden kwamen aan bod, zijn sterkte teksten ("Vechten tegen kennelijke onwil ervaar ik als volstrekt zinloos.") en zijn ambassadeurschap van de Bosatlas. Dina sprak de hoop uit dat Johan ambassadeur van de Bosatlas zal blijven, en daar twijfelde niemand aan tijdens deze afscheidsreceptie. Het is nu aan Paul Mijland om het roer over te nemen. Paul weet daar al wat langer van en is goed voorbereid.

Dus toch nog geen afscheid van Johan, hij gaat nog lekker door. Via zijn

bedrijfse-mail is hij niet meer te bereiken, daar komen toch teveel onderwerpen langs die hem niet direct meer aangaan. Een foto van Johan achter de geraniums zou weliswaar een verrijking van dit artikel zijn, maar in werkelijkheid houdt hij zich bezig met tuin, racefiets, fotografie, reizen en imker zijn. Maar dat zijn andere verhalen.

Dank aan Nico Bakker (fietsen, tennis, reizen) voor zijn bijdrage in het gesprek.

Jan Willem van Eck is voorzitter van Geo-Informatie Nederland (jw.vaneck@geo-info.nl) en werkzaam bij de ESRI Nederland Groep. Deze bijdrage is ook te vinden op www.kortsteroutes.nl, inclusief een aantal extra verwijzingen.

Het beeldmateriaal in deze bijdrage is afkomstig van Noordhoff Uitgevers, waarvoor dank. ♡

advertentie

Haarlem

De gemeente Haarlem is op zoek naar een

Coördinator Landmeten

voor 36 uur per week

Wat houdt de functie in?

Als coördinator landmeten opereer je binnen 'jouw' gemeente Haarlem in de volle breedte van het vakgebied waarbij buitenactiviteiten en binnenactiviteiten elkaar afwisselen. Daarvoor heb je een breed scala aan geavanceerde apparatuur en software ter beschikking. Als landmeter-projectleider zul je daarnaast worden ingezet voor de ontwikkeling binnen de afdeling en de begeleiding van uitbestede projecten en desgewenst ingehuurde landmeters. Je coördineert de werkzaamheden van de landmeetkundige buitendienst.

Wat verwachten wij?

Je hebt een afgeronde HBO opleiding Geodesie of Geo-informatie voor de functie van landmeter en landmeter-projectleider. Je hebt bij voorkeur enkele jaren relevante werkervaring opgedaan en kennis van het gebruik van MicroStation, GeoCad nedinwinning, Delphy en MicroSoft Office of vergelijkbare programmatuur. Je bent in het bezit van rijbewijs B.

Salaris?

Het salaris is afhankelijk van ervaring en opleiding en bedraagt maximaal € 46.348,— bruto per jaar (schaal 9) bij een 36-urige werkweek (incl. 8% vakantietoeslag en 5% eindejaarsuitkering).

Interesse?

Voor meer informatie ga je naar www.haarlem.nl. Via het online sollicitatieformulier bij de vacature kan je t/m 30 september 2009 solliciteren.

Haarlem is een trotse, levendige stad met bijna 150.000 inwoners. Zij wonen, werken, winkelen en recreëren in een omgeving die een boeiende mix is van historie en dynamische bedrijvigheid. Wie deze stad met een spilfunctie in de regio wil bedienen, moet grenzen als uitdaging zien en op zoek gaan naar nieuwe oplossingen. Mensen die dat willen en kunnen, krijgen in Haarlem volop de ruimte om inhoudelijk te sturen en zichzelf te ontwikkelen.

www.haarlem.nl